

Gróf Somssich László válasza Magyary Zoltán professzor nyilatkozatára

A *Közlelek*, az OMGE hivatalos lapja legközelebbi számában közli gróf Somssich László válaszát Magyary Zoltán professzornak lapunkban megjelent nyilatkozatára. A cikket ma rendelkezésünkre bocsátották s azt itt teljes terjedelmében közöljük:

A *Magyarország* napilap e hónap 14-i számában egy közlemény jelent meg »Magyary Zoltán professzor nyilatkozata a Táj- és Népkutató Központ feloszlásáról« címmel. Ez a közlemény foglalkozik az OMGE vasárnapi közgyűlésén elmondott elnöki megnyitóm egy részével és ennek kapcsán olyat állít, amit nem mondtam s olyan felsőbb intézkedésbe való beavatkozást tulajdonít nekem, melyre semmiféle befolyásom nem lehetett.

En elnöki megnyitómiban szószerint ezt mondtam: »nem szolgálták az igazságos és tárgyilagos szemléletet a most bezárt táj- és népkutató kiállítás sok vonatkozásban, helytelenül és céltalosan alkalmazott felirataik sem!« Tehát sem a feliratok szövegét, sem a kiállítás adatait nem tettem bíráló tárgyává, hanem kizárólag azt a céltalosságot, amellyel hazánk nagyjainak mondásai az alattuk lévő statisztikai adatokkal kapcsolatba hozattak, ezzel mintegy uszítva s igazgatva a nagybirtokosok ellen. Amit Széchenyi István annakidején mondott, bizonyára helytálló volt, ma azonban teljesen más a helyzet és nagybirtokosaink igenis törődnek a birtokaikkal. Sok mintaszerűen vezetett gazdaságot létesítettek, amelyekről a kiállítás rendezői nem is tudnak

talán, vagy talán nem is akarnak tudni, mert különben a tárgyilagos szemlélet szempontjából azokról is kellett volna statisztikai adatokat és fényképeket bemutatni.

Széchenyi Istvánnak, az OMGE és Nemzeti Kaszinó alapítójának szavai ezen két testület tagjai sorában mindenkor megbecsülhetetlen értékűek maradnak, ellenben, azt hiszem, maga Széchenyi István legnagyobb mértékben helytelenítette volna, hogy szavait összefüggésekből kiszakítva, céltalosan arra meg nem felelő helyen és alkalommal idézzék s arra szolgáljanak, hogy gyűlöletet s egyenetlenséget szítsanak egyes társadalmi osztályok között, mert ez nem közérdek!

Ami a közleménynek azt a részét illeti, mintha az OMGE elnökségének része lett volna abban, hogy a »Táj- és Népkutató Kiállítás«-t idő előtt bezárták, ez sem felel meg a tényeknek, mert Teleki Pál gróf kultuszminister úrnak ez szuverén joga, amelybe való beavatkozást, tekintve az ő mindenki által elismert pártatlan, tárgyilagos és gerinces jellemét, senki részéről nem tűr; intézkedéseit mindenkor az ő egyéni felfogása irányította. Különb is a képviselőházban kedden több interpellációra adott válaszában saját maga megokolta, hogy miért záratta be a kiállítást.

Budapest, 1938 december 15.

Somssich László gróf s. k.

MAGYARY ZOLTÁN

egyetemi tanár az alábbi nyilatkozatnak közlését kéri:

A Táj- és Népkutató Központ megszüntetéséről a képviselőházban tegnap elhangzottakra nézve a következőket óhajtom megjegyezni:

1. A Táj- és Népkutató Központ a földrajz, a néprajz és a közigazgatási jog tanárából (gróf Teleki Pál, Györfly István és Magyary Zoltán) álló hármas bizottság vezetése alatt állott. Ha működésében kevés volt a táj és kevés a nép, mint a kultuszminister ur mondotta, ez a közigazgatásra éppen nem kedvezőtlen megállapítás. A közigazgatás a Központ kiállításán azért dominált, mert a Magyar Közigazgatástudományi Intézet tudott a legnagyobb arányú kutatási eredményekről beszámolni. (A tatai járás ténymegállapító tanulmánya, a várospolitikai alapvetése, a közigazgatási vezérkar, amely témák egymást kiegészítik.)

2. A nyilvános kiállítás rendezésében a bizottságnak mind a három tagja egyetért. Kiállítást és tudományos művet a cél és a módszer tekintetében meg kell különböztetni. Mindkettő ugyanazt az igazságot más-más módon prezentálja. A miniszter ur a kiállításon a tudományos értekezés módszerét kereste és mert nem azt találta, pálcát tört tanítványai fölött és azt mondta, hogy velem együtt diszkreditálják tudományos objektivitását. Ezért ezt az ítéletet megnyugtatónak el nem fogadhatom.

3. A miniszter ur azt a kijelentést is tette, hogy egy sajtónyilatkozatom nem volt jóhiszemű. Nyilatkozatomat fenntartom. Jóhiszeműségem elbírálása a köztünk lefolyt érintkezés teljes ismerete nélkül nem lehetséges. Annak emlékét a gyorsírói napló megjelenése után a miniszter előtt fel fogom ujtani. Az ilyen kérdések azonban nyilvános tárgyalásra nem alkalmasak.

Magyary Zoltán professzor nyilatkozata a Táj- és Népkutató Központ feloszlatajáról

MAGYARORSZÁG

1938 december 14 szerda

A Táj- és Népkutató Központ fel-
tűnésteltő megszűnésével kapcsolat-
ban, továbbá abból az alkalomból,
hogy a vasárnapi OMGE gyűlésen
gróf Somssich László elnöki megnyi-
tójában a kiállítás adatait is kifogá-
solta, azzal a kérdéssel fordultunk
Magyary Zoltán egyetemi tanárhoz,
a Pázmány egyetem közigazgatási
professzorához, mint a Táj- és Né-
pkutató Központ egyik volt vezetőjé-
hez, hajlandó-e most már nyilatkozni
arról, mi a magyarzata a szom-
baton nyilvánosságra került meg-
szüntetési intézkedésnek.

Magyary Zoltán professzor a Táj-
és Népkutató Központ megszűnésével
kapcsolatban ezeket mondta:

— Gróf Teleki Pál miniszter úr de-
cember 5-én hétfőn még hozzájárult
ahhoz, hogy a kiállítást, amelynek he-
lyiségeit a székesfőváros eredetileg
december 8-áig bocsátotta rendelkezé-
zésre, — december 15-ig meghosszab-
bítsuk. Ezután történhettek azok az
események, amelyek miatt a Táj- és
Népkutató Központ kiállításának be-
zárását először 10-ére, majd 9-ére
tette át.

— En már 6-án megírtam lemondá-
somat és azt 7-én reggel átadtam a
miniszter úrnak.

— Az OMGE-nek vasárnapi köz-
gyűlése óta már kétségtelen, hogy az
OMGE elnökségének ebben a fordulat-
ban része volt. A kiállítás meg-
hosszabbításának okául a közönség
egyre növekvő érdeklődése szolgál.
Az OMGE viszont a kiállítás felira-
tait tudta csak kifogásolni.

— A kiállítás a magyar ember sor-
sával, a magyar nemzeti problémák-
kal óhajtott foglalkozni. Minden egy-
oldalúságot került. Amit mutat az,
hogy nemcsak a földbirtok-kérdéssel,
hanem az ingó tőke szervezetének
kérdésével is, nemcsak a faluvál, ha-
nem a várossal is, nemcsak az ön-
kormányzattal, hanem a centralis ál-
lami igazgatással is foglalkozott és
nemcsak a magyarság ügyeit, hanem
egy teremben a nemzetiségek és
nyelvhatárok kérdését is vizsgálta.

— A kiállításnak minden adatáért
helytállunk! Az adatokat senki sem
kifogásolta, megbízhatóságukra biz-
tosítotték az, hogy a Központi Statisztika-
i Hivatal kiadványai alapján
készültek, részben az én intézetem-
ben, részben gróf Teleki Pál föld-
rajzi intézetében és azokat két nap-
pal a kiállítás megnyitása előtt az
intézetében maga a miniszter is meg-
nézte.

— Az volt a célunk, hogy a nem-
zeti élet nagy kérdéseinek helyes
megítéléséhez szolgáló számszerű és
ténybeli adatokat feltárjuk és ez-
által a feltevések és a felületesség
ingoványos alapjáról a konkrét ada-
tokra átvezessük.

— A visszhangból megállapíthat-
juk, hogy ezt a célunkat a közönség
és a sajtó is általában megértet-
ték. A felírásokkal szemben csak az
a kritika hangzott el, hogy azok szá-
ma inkább kevés, mint sok. És a lá-
togatók sokszor kértek szóbeli ma-
gyarázatokat is.

— Az idézetek azokból a mondások-

ból kerültek ki, amelyeket a magyar
rádió a »Névtelen magyar« negyed-
óráján naponként közöl. Gróf Zrínyi
Miklós, gróf Nádasdy Ferenc és gróf
Széchenyi István írásaiból valók.
Arra nem gondolhattunk, hogy Szé-
chenyi Istvánnak, az OMGE és a
Nemzeti Kaszinó alapítójának szavai
csak éppen ezeknek a szervezeteknek
tagjai sorában fognak kedvezőtlen
visszhangra találni.

— Az OMGE fellépésében olyan felfo-
gás nyilvánul meg, amely érthető
és tiszteletreméltó, de amelytől eltérő
felfogás is jogos.

— Magamnak szaktárgyam a köz-
igazgatás fejlődése, kötelességem fi-
gyelemmel kísérni azt a nagyjelentő-
ségű átalakulást, amely az egész vilá-
gon végbemegy. Ezért én a kiállítá-
son tárgyalt kérdéseket is ennek a
nemzetközi fejlődésnek a perspektí-
vájából nézem.

— Sajnálattal látom, hogy a ma-
gyar közélet vezető tényezőinek je-
lentékeny része ezzel a fejlődé-
ssel ügylátszik nincs kellőképpen
tisztában. A legfontosabbnak
tartom azt a megfigyelésemet, hogy
annál a három mélyreható forradal-
omnál, amely körülöttünk Orosz-,
Olasz- és Németországban lefolyt,
mi volt a siker eldöntője?

— Behatóan tanulmányoztam a
helyszínen mind a három országot.
A helyzetet tehát nem közvetett in-
formációk alapján ítélem meg.

— Ahhoz, hogy a forradalom egy
sokmillió országban győzedelmes-
kedjék, mindenütt az kellett, de az
elég is volt, hogy egyrészt a tömegek
nem tudták megítélni azt, hogy
a hirdetett új program mennyire
reális, másrészt viszont azt találták,
hogy az ígérettel szemben nincs elég
okuk a meglévő rendhez áldozatok
árán is ragaszkodni, azt védelmezni.

— Ebből a magam részéről a konzervatív politikának azt a definíció-
ját vonom le, hogy a konzervativiz-
mus csak akkor éri el célját, ha nem
a meglévő állapotok és a meglévő po-
zíciók fentartására, hanem arra tö-
rekszik, hogy a közállapotokat mindig
akként fejlessze, hogy az emberek tö-
megéről feltehesse, hogy az azokhoz
kritikus helyzetekben is, józanul, ön-
érdekből is ragaszkodhatik. Ezért
azzal a felfogással szemben, hogy mi-
vel elég föld nincs arra, hogy min-
denki kapjon, a konzervatív politika
jól teszi, ha arra is néz, hogy mekko-
rák a birtok-különbségek. Mert a kü-
földi idézett tapasztalatok ismereté-
ben nehéz feltételezni azt, hogy a
névtelen magyarok tömege önfeláldo-
zás árán ragaszkodjék olyan birtok-
megoszláshoz, amelyben nincstelenek
milliói mellett egy embernek 223.000
holdja és az Esterházy-családnak
gondnokság alatt lévő tagjainak be-
számításával 392.000 holdja van.

— Ezek az adatok a hivatalos kiad-
ványokban megjelentek és hivatalos
titkot nem képeznek. De ugyanígy
kell gondolkozni azon, hogy helyes-e,
ha egy X. fizetési osztálybeli iroda-
tiszt fia, ha az egyetemen alapvizs-
gán, vagy szigorlaton megbukik, az
ösztöndíját elveszíti, de ha egy gróf
bukik meg, amire nem kevés példa
van, bukása nem teszi érdemtelenné
egy hitbizomány átvételére, bár az is
közjogi előny...

Magyary Zoltán nyilatkozata
Az OMGE feloszlatajáról
Budapest, V., Egyetem tér 1-3.

Archivum: 94